

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeş–Bolyai Tudományegyetem
1.2 Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3 Intézet / Tanszék	Magyar Irodalomtudományi Intézet
1.4 Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5 Képzési szint	Alapképzés
1.6 Szak / Képesítés	Magyar nyelv és irodalom (önálló szak)

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	LLM5065 Magyar művelődéstörténet							
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	dr. Farmati Anna egyetemi adjunktus							
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve	dr. Farmati Anna egyetemi adjunktus							
2.4 Tanulmányi év	3	2.5 Félév	1	2.6 Az értékelés módja	kollokvium	2.7 A tantárgy típusa	Tartalma szerint	DS
							A tantárgy jellege (kötelező/választható/faktultatív)	Választható

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszámja)

3.1 Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium	2
3.4 A tantervben szereplő össz-óraszám	56	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium	28
A tanulmányi idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					14
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					13
Szemináriumok / házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					13
Konzultáció					2
Vizsgák					2
Más tevékenységek.....					0
3.7 Egyéni munka össz-óraszám	42				
3.8 A félév össz-óraszám	98				
3.9 Kreditszám	4				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	•
4.2 Kompetenciabeli	•

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	előadóterem, vetítő, laptop, hangszórók, illusztrált könyvek, faksimile-kiadások
5.2 A szeminárium lebonyolításának feltételei	szemináriumi terem, alkalmilag vetítő, laptop, hangszórók

6. Elsajátítandó kompetenciák

Szakmai kompetenciák	<p>C4.2 Az anyanyelvű irodalom változási formáinak magyarázata (korszakok, irányzatok, műfajok stb.) és az irodalmi jelenségek történeti és kulturális kontextusban való értelmezése. A kulcsfogalmak magyarázata az irodalom megértésében, valamint folklórszövegek értelmezése.</p> <p>C4.2 A magyar kultúra és a magyar népi kultúra irodalmi jelenségeinek különböző kontextusokban való értelmezése és kritikai értékelése</p> <p>Szakmai vélemény kialakítása egy szakmai projekt keretében az irodalmi jelenségeket illetően, a kritikai és irodalomtörténeti szövegekben megjelenő nézőpontokból kiindulva, valamint a szakirodalom alapján a népköltészeti szövegeket illetően is.</p> <p>Szóbeli vagy írásbeli szövegalkotás magyar irodalomtörténeti vagy népköltészeti témában, amely lexikailag és szintaktikailag árnyalt, következetes és jól formált.</p>
Általános kompetenciák	<p>CT3 Egyéni fejlődési terv megvalósítása; a célok elérése tanulási folyamatok, csoportos tevékenységek és intézményi programokon való részvétel segítségével</p>

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	Az olvasás és az irodalom kultúrateremtő szerepének bemutatása/tudatosítása a könyv történetének és a magyar könnykultúra fontosabb jelenségeinek segítségével.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzése	<p>A magyar művelődés egyik fontos összetevője a könyv- és könyvtárkultúra, valamint az olvasáskultúra, a médiafogyasztás. A magyar műveltség európai beágyazódása magával vonta az írásbeli kultúra fokozatos asszimilálását, ami többet jelentett, mint az írás és az olvasás megtanulása: ennél sokkal komplexebb folyamatot indított el. Az egyes előadások ennek a folyamatnak a fontosabb mozzanatait járják körül a céllal, hogy rálátást nyújtsanak a nem könyvtárszakos bölcsészhallgatók számára a könyv és könyvkiadás fejlődésére, illetve a könyv- és könyvtárhasználat változásaira. Ezek a változások érintik a könyv tárgyi mivoltát, de a társadalmi-kulturális, irodalmi folyamatokat is.</p> <p>Mivel a magyar írásbeli kultúra átmentője a török hódoltság idején valójában a Felvidék és Erdély volt, indokolt, hogy az erdélyi könyvkiadásra és könyvtárakra külön is kitérjünk. Bár az előadások során a könyvkultúra középkori és kora újkori jelenségeire kerül a hangsúly, tekintettel vagyunk a könyv értékviságának posztmodern jelenségére is.</p>

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. A kultúra meghatározása, területei. A magyar művelődés európai identitása. Kultusz és kultúra viszonyának változásai. Átmenetek térben és időben.	Előadás, fogalomalkotás, magyarázat, összehasonlítás	
2. Művelődés – medialitás: mi volt a papíralapú olvasás előtt, és mi lesz utána?	Leírás, elbeszélés, magyarázat, szemléltetés	
3. A stílustól (pennától) az érintőképernyőig: a latin írás a kódexek és oklevelek korában.	Szemléltetés, magyarázat, megfigyeltetés	
4. A könyvnyomtatás megjelenése Európában	Előadás, magyarázat, szemléltetés	
5. A magyar könyvnyomtatás kezdetei	Előadás, magyarázat, szemléltetés, összehasonlítás	
6. Könyvtárak és magángyűjtemények. Bibliofília régen és ma	Előadás, elbeszélés, szövegértelmezés	
7. Könyvművészet: kötések és illusztrációk. A képesség üzenete	Előadás, szemléltetés, elbeszélés, magyarázat	
8. A csíksomlyói nyomda szerepe az erdélyi művelődésben fellendüléséhez	Előadás, szemléltetés, elbeszélés, magyarázat	
9. A mecenatúra intézménye. Néhány híres magyar mecénás hozzájárulása a magyar könyvkultúra	Előadás, elbeszélés, megbeszélés, magyarázat	

10. Híres régi erdélyi könyvtárak I. (A Báthory István által alapított egyetemi szintű iskola könyvtára)	Előadás, elbeszélés, magyarázat, szemléltetés	
11. Híres régi erdélyi könyvtárak II. (Teleki Téka, Batthyaneum, Nagyenyed, Zilah stb.)	Előadás, elbeszélés, összehasonlítás, magyarázat	
12. Az olvasási szokások változásai a történelem folyamán. Digitális kultúra – digitális olvasás	Előadás, megfigyeltetés, elbeszélés, magyarázat	
13. Terepszemle – az Egyetemi Könyvtár gyűjteménye	Bemutató, leírás, szemléltetés	
14. Az olvasáskultúra iránti érdeklődés – kutatási tendenciák	Előadás, bemutató, problematizálás	
<p>Bibliográfia Barbier; Frédéric: <i>A könyv története</i>, Budapest, 2006; <i>A modern Európa születés. Gutenberg Európája</i>, Bp., 2010 Madas Edit – Monok István: <i>A könyvkultúra Magyarországon: a kezdetektől 1800-ig</i>, Budapest, 2003 Carrière, Jean-Claude – Eco, Umberto: <i>Ne remélje, hogy megszabadul a könyvtől</i>, Budapest, 2010 Jakó Zsigmond: <i>Írás, könyv, értelmiség</i>, Bukarest, 1976 Guglielmo Cavallo – Roger Chartier: <i>Az olvasás kultúrtörténete a nyugati világban</i>, Balassi Kiadó, Budapest, 2000 Vagy: Alberto Manguel: <i>Az olvasás története</i>, Park Kiadó, Budapest, 2001</p> <p>Ajánlott bibliográfia: Jakó Zsigmond: <i>A középkori bibliofília és Richard de Bury Philobiblonja</i> in: Richard de Bury, Philobiblon, Bukarest, 1977. Csapodi Csaba - Tóth András - Vértessy Miklós: <i>Magyar könyvtártörténet</i>, Budapest, 1987 Kelecsényi Gábor: <i>Múltunk neves könyvgyűjtői</i>, Budapest, 1988. Muckenhaupt Erzsébet: <i>A Csíki Székely Múzeum „Régi Magyar Könyvtára” Csíkszereda</i>, 2009 V. Ecsedi Judit: <i>A könyvnyomtatás Magyarországon a kéziszajtó korában, 1473-1800; [A magyar könyvkereskedelem történetének vázlata 1800-ig c. fejezetet Pavercsik Ilona írta]</i>, Bp., 1999.</p>		
8.2 Szeminárium	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Bevezető – a témák és a módszerek ismertetése	magyarázat szemléltetés	
2. Kéziratok átírásának/könyvek katalogizálásának kultúrtörténeti tanulságai.	Önálló kutatásra alapozó kiselőadás csoportmunka, vita.	
3. Könyvgyűjtési szokások/stratégiák régen és ma	Megfigyeltetés, összehasonlítás, szemléltetés, vita.	
4 Az illusztrációk szerepe egy választott kéziratban vagy kiadvány(típus)ban	Kiadványelemzés, szemléltetés	
5. Az oktatókönyv: a barokk szakácskönyvtől a barkácsolók kézikönyvéig	Projekt, megbeszélés	
6. A praktikus könyv jellemzői régen és ma (konkrét könyvek, könyvtípusok alapján)	Önálló kutatás/projekt, az eredmények bemutatása, megvitatása.	

7. A magánkönyvtárak és az olvasási szokások összefüggései (pl. a női olvasók preferenciái)	Kiselőadás, vita, szövegelemzések, gyakorlat	
8. Az erdélyi „dokumentumkönyvtárak” kincsei	Szemléltetés, magyarázat, összehasonlítás, elemzés	
9. Egy választott (történelmi vagy kortárs) könyvkiadó stratégiájának elemzése/értelmezése	Önálló kutatásra alapozó kiselőadás csoportmunka, vita.	
10. A sztereotípiák és az olvasáskultúra	Kiselőadás, megfigyeltetés, összehasonlítás, szemléltetés, vita.	
11. A könyvtár mint kultúrközpont. Terepszemle vagy esettanulmány bemutatása	Kiadványelemzés, szemléltetés	
12. Könyvtártípusok. (Az iskolakönyvtár)	Kiadványelemzés, megbeszélés	A csoport érdeklődésének megfelelően más típus is választható.
13. Az internet és az olvasáskultúra változásai. Könyvtár vagy adatbázis? A könyvtár funkciói	Önálló kutatás, az eredmények bemutatása, megvitatása.	
14. Összefoglaló – felmérő feladatok	Feladatlap, megbeszélés	
<p>Bibliográfia Carroll Quigley: The Evolution of Civilizations. An Introduction to Historical Analysis, Liberty Press, 1979 B. Bernát István – Pais Károlyné – Rétfalvi Györgyi – Szilágyi Erzsébet – Turi Iászló: <i>Média, kultúra, kommunikáció</i>, Bp., 2012 Farmati Anna: Emlékezet-gesztusok a zilahi református kollégium könyvtára körül = Per Aspera ad Astra V. évfolyam, 2018/1. szám, 76–87. http://per-aspera.pte.hu/archivum/2018-1-szam-8.html Knausz Imre: Műveltség és autonómia. Iskolakultúra, 2002. 09. 087–102. Papp Júlia szerk.: A zsoldároktól a rózsaszín regényig. Fejezetek a női művelődés történetéből, Petőfi Irodalmi Múzeum Budapest, 2014</p>		

9. A szakmai területek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvadásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával

Az ARACIS kritériumainak megfelelően, az intézet/a tanszék együttműködik a szakmai és a társadalmi-gazdasági szférák képviselőivel, különösképp a megyei tanfelügyelőségekkel.

10. Értékelés

A tevékenység típusa	10.1 Értékelési szempontok	10.2 Értékelési módok	10.3 Ennek aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	A tárgyi tudás pontossága és volumene	Az önálló, logikus szóbeli témakifejtés értékelése	50 %
	Szintetizáló és összefüggéseket láttató képesség, jelenségek elemzésének képessége	Hozzászólás, problematizálás, véleményalkotás Írásbeli reflexió megadott témára	25 % 25 %
10.5 Szeminárium	Bemutató megtartása	Vita, kiértékelés helyben	50 %
	Esszé megírása	A dolgozat értékelése a választott téma és a tudományos esszé követelményeinek megfelelően.	50 %
10.6 Minimális követelmények			
<ul style="list-style-type: none"> Az egyes témák ismerete a konkrét események, személyek, jelenségek felidézésével, apró részletek nélkül Összefüggések teremtésére való képesség Művelődéstörténeti problémák érzékelése Legalább két bibliográfiai tétel ismerete 			

- Szeminárium esetében: egy kiselőadás vagy vitaindító megtartása, illetve az összes téma alapszintű ismeret, kritikai megközelítése

A kitöltés időpontja 2024.04.15.	Az előadásért felelős tanár aláírása 	A szemináriumért felelős tanár aláírása
Az intézeti jóváhagyás időpontja 2024.04.16.	Az intézetvezető aláírása 	
A dékáni jóváhagyás időpontja	A felelős dékánhelyettes aláírása	A kar pecsétje